

Kirken Underviser

ema

Voksen undervisning

Nye tider – nye udfordringer

Hvis kirkens undervisning skal føre til læring, så er det lige så vigtigt at vide noget om, hvem de voksne er, som det er at vide noget om det, man vil have dem til at lære... Side 4

Explanation – et nyt grundlæggende kursus i kristendom

Explanation er et nyt bud på et kristendomskursus for voksne. Side 7

Undervisning i livshjælp

Hvordan kan kirkens frivillige uddannes, så de kan støtte og ledsager mennesker, der overvejer selvmord eller har pårørende, der har begået selvmord. Side 14

Kirkelig voksenundervisning uden mål – og med

I de nordiske søsterkirker har man i en årrække drevet den såkaldte voksenkatekumenatundervisning, der på flere punkter imødekommer en virkelighedsnær kirkelig undervisning. Er der inspiration for Folkekirken? Side 22

Hvad sker der når
Hvad er meningen me
ner på jorden? Hvorfor
ilgive? Hvad er Håb? Hve
Hvad kan Gud gøre for dig? H
lvem har skrevet Bibelen? Hvor
nde ind i verden? Er Gud almægtig?
ngen vil vilje? Hvad vil det sige at tro?
ammen? Er der nogle der går fortabt? Bliv
glad? Hvorfor skulle Jesus dø på korset? Hvad
villem påskebryd og Helligand? Hvor langt skal man g
ad kom til kristen? Hvad skal der ske når et barn bliver døbt i
en kirke? I en menighed og hvad betyder? Hvor skal man gå for
en kristen? Hvordan kan man være en kristen? Hvordan kan man
være en kristen? Hvordan kan man være en kristen? Hvordan kan man
være en kristen? Hvordan kan man være en kristen? Hvordan kan man

2004-3
Oktober

Indhold

Voksenundervisning – indledning	3
<i>af Christiane Gammeltoft-Hansen og Ruth Bjerrum ansvarshavende redaktører</i>	
Nye tider – nye udfordringer	4
<i>af Kirsten Felter, Stiftskonsulent i Viborg Stift</i>	
Explanation – et nyt grundlæggende kursus i kristendom	7
<i>af Hanne Jul Jakobsen, præst og projektkonsulent i KFUM og KFUK i Danmark</i>	
Menneske livet er underligt	10
<i>af Marie Monrad, lektor TPC Løgumkloster</i>	
Bog anmeldelse I	13
<i>af Finn Rosenberg, lektor TPC Løgumkloster</i>	
Undervisning i livshjælp	14
<i>af Ingrid Mielke, leder af Kirkefaglig Videreuddannelse</i>	
Bog anmeldelse II	18
<i>af Finn Rosenberg, lektor TPC Løgumkloster</i>	
Kristuskransen i Avedøre Kirke	19
<i>af Karin Kjær Helmersen, sognepræst i Avedøre kirke</i>	
Kirkelig voksenundervisning uden mål – og med	21
<i>af Bent R. Arendt, sognepræst og stiftskonsulent i Århus Stift</i>	

Kirken Underviser

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans for det pædagogiske arbejde i kirke og menighed

www.kirken-underviser.dk

Redaktion

Ruth Bjerrum (ansv.), Inger Hørup, Christiane Gammeltoft-Hansen (ansv.), Jan Grønborg, Inger Margrethe Mikkelsen, Jette Tinggaard

Redaktionssekretær: Ruth Bjerrum
Peter Bangs Vej 1, 2000 Frederiksberg, tlf.: 38 38 41 20

Sats, layout og foto: Unitas Forlag
ISSN: 1602-2785

Udgiver:

Kirkefaglig Videreuddannelse
Peter Bangs Vej 1
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 38 41 20
www.kirkefaglig-videreuddannelse.dk

Målsætning:

Målsætningen for Kirkefaglig Videreuddannelse er at uddanne diakonale og religionspædagogiske medarbejdere, der ud fra en kirkelig faglighed kan indgå som inspiratorer, iværksættere og ledere i kirkens arbejde.

Tryk: Clemensstrykkeriet a/s

Abonnement:

Årsabonnement (4 numre) kr. 155,-

Løssalg kr. 50,-

Henvendelse til:

Kirken Underviser c/o Unitas Forlag
Peter Bangs Vej 1
2000 Frederiksberg tlf.: 36 16 64 81
E-mail forlag@unitas.dk

Indledning

Voksenundervisning

Undervisning begynder ikke med undervisning, men med et behov for, et ønske om eller vilje til at blive dygtigere.

”Undervisning som ord betragtet, betyder egentlig, (...), at vise til rette gennem samtale.

At vise et menneske til rette indebærer en henvendelse til mennesket som et spørgende og søgende væsen. Det er en henvendelse til menneskets indsigt, dets fornuft og dets forstand. At undervise er derfor i sin mest almene form en hjælp til et andet menneske til at erhverve sig kundskaber, viden og færdigheder på grundlag af indsigt. Derfor begynder undervisning ikke med undervisning men med et behov for, et ønske om eller vilje til at blive dygtigere”.

Sådan skriver Finn Held i indledningen til ”Introduktion til undervisning”(forlaget Frydenlund, 2003). Denne tilgang til undervisning vil nok kræve nytænkning for en del af os, der er engagerede i kirkens voksenundervisning. For er det sådan, at vi har svaret, men ikke kender spørgsmålet?

Hvad vil vi med kirkens voksenundervisning? Vil vi blot underholde, vil vi belære, vil vi give kraft og mod til at leve livet eller vil vi noget helt andet?

Hvad er det for udfordringer kirkens voksenundervisning står over for i det, der af nogle kaldes det sen- eller postmoderne samfund?

For at søge svar på nogle af ovennævnte spørgsmål har vi i dette nummer samlet forskellige bud på både teoretiske overvejelser og konkrete forslag til nytænkning af kirkens voksenundervisningen.

Med Kirsten Felters ord fra artiklen ”Nye tider – nye udfordringer” ønsker vi god læselyst:

”Ihukommende Paulus på Areopagos er de nye vilkår måske alligevel ikke så nye. Men de udfordrer den kirkelige undervisning til at gennemtænke sine mål, sit indhold og sine læreprocesser i forhold til mennesker, der har en helt anden tilgang til autoriteter og til identitet. Og at begynde dér”

Christiane Gammeltoft-Hansen

Ruth Bjerrum

ansvarshavende redaktører

Nye tider – nye udfordringer

Indledning

En klog mand har sagt, at den vigtigste enkeltfaktor, der har indflydelse på læring, er hvad den lærende ved i forvejen.

Den, der undervises, er aldrig et ubeskrevet blad eller et tomt kar, som der kan fyldes viden på. Hvert menneske kommer til undervisningen med en rygsæk af personlige erfaringer og forudsætninger; sin egen historie og sin personlige forståelse af verden.

Hvis kirkens undervisning skal føre til læring, så er det med andre ord lige så vigtigt at vide noget om, hvem de voksne er, som undervisningen retter sig mod, som det er at vide noget om det, man vil have dem til at lære.

En kirkelig voksendidaktik til tiden må kunne bringe deltagernes forudsætninger i spil med undervisningens mål, indhold og midler. Hvem er de voksne, vi henvender os til? Hvor møder vi dem? Hvad vil vi, at de skal lære? Hvorfor er netop det vigtigt? Og hvordan kan vi formidle det, så det kan forstås?

Artiklen er et forsøg på at tegne et signalement af nogle fælles træk ved det, som sociologer kalder det sen- eller postmoderne samfund, og som har afgørende betydning for den måde, nutidsmennesker forholder sig til kirke og religiøsitet på. Formålet er at vise, hvordan der rokkes ved flere af de pæle, som den traditionelle kirkelige undervisning er bygget på, og at pege på nogle

af de udfordringer, som kirkens undervisning må forholde sig til i mødet med de nye voksne.

Signalement af den senmoderne religiøsitet

Det religiøse er trendy som aldrig før. Markedet bugner af tilbud, der knytter til ved det alternative og spirituelle, og tro og religiøse erfaringer er jævnlige på dagsordenen i medierne. Samtidig tales der om traditionstab i forhold til den kristne kulturarv, og om vigende kendskab til folkekirkens tro og praksisformer, der er koblet med individuelle forventninger til kirkens ydelser.

Denne dobbelte tendens af åbenhed og fremmedhed er ifølge religionssociologerne et symptom på, at religiøsiteten privatiseres. Det vil sige, at religionen nok består – men i en individuel udgave, der ikke føler sig forpligtet af de officielle kirkelige bekendelsesskrifter. Religionen stykkes sammen af den enkelte, med elementer hentet fra kristendom, new age-religiøsitet, kabbalah-mystik eller helt andre traditioner, til et personligt 'kludetæppe', der sammensættes ud fra, hvad der giver mening i hans eller hendes livssituation.

Det kan kirken vælge at opfatte som en provokation. Eller som en udfordring til at prøve at finde ud af, hvad der ligger bag – og hvilke konsekvenser, det må få for kirkens undervisning.

Fra Sandhed til mening

Patchwork-religiøsitet er udtryk for, at det sen- eller postmoderne menneske tolker verden ud fra et individuelt perspektiv. Kriteriet er, hvad der er gyldigt "for mig".

Verdens centrum er ikke længere Gud, som det var helt frem til 1700 tallet. Verdens centrum er heller ikke det ideelle menneske, som renæssance- og oplysningstænkernes mente. I det, som her i flæng kaldes det sen- eller postmoderne, og som andre kalder det hyperkomplekse samfund, er der ikke ét centrum, men i princippet en uendelig række af centre. Det altseende Guds øje er, billedlig talt, erstattet af frøperspektivet. Konsekvensen er, at det ikke giver mening at tale om én universel sandhed, men at den enkelte må finde sin egen personlige sandhed.

Ifølge den engelske sociolog Anthony Giddens hænger det sammen med det overvældende bombardement af nye og modstridende informationer, der præger det moderne samfund. Gennem medierne præsenteres vi hele tiden for nye indsigter og viden, der tvinger os til at revidere vores opfattelse af virkeligheden. Resultatet af informationsstrømmen er paradoksalt nok ikke større sikkerhed, men tværtimod en større usikkerhed. Det senmoderne menneske må tvivle på, om det overhovedet er muligt at nå frem til gyldig viden. Tvivlen er blevet et livsvilkår, hvor man ikke kan vide, hvad der viser sig at bære, men må vælge det, der her og nu forekommer rigtigst – og være klar over, at man også kunne have valgt noget andet.

Fra autoritet til tillid

Den tvivl, som informationsekspllosionen fører med sig, rammer ifølge Giddens også samfundets traditionelle institutioner såsom skole og kirke. Traditionerne har mistet deres selvfølgelig autoritet, og er blevet noget, man kan vælge til eller fra. Det gælder også kirke og tro. Om man vælger at koble sig på (dele af) kirkens tro, afhænger af, om præsten formår at optræde som den 'adgangsport', der kan lukke kirken op for det senmoderne menneske.

Kirken er vant til at tænke autoritet, som noget den har i kraft af sin historie og tradition. Men i det senmoderne

er autoritet ikke noget, man "har" og kan bære med sig. Autoritet er derimod en flygtig størrelse, der etableres i det personlige møde, når det senmoderne menneske finder præsten troværdig – og dermed vælger kirke og kristendom til i den konkrete situation. Tillid til den konkrete person, der står som repræsentant for en bestemt livstolkning, bliver altså en afgørende faktor for, hvad der vælges.

Identitet som projekt

Før i tiden var individet indfældet i en fast tradition, hvor ens livsbane og identitet var givet med slægten. Det moderne samfund har medført, at den enkelte med den tyske pædagog Thomas Ziehes ord er blevet kulturelt frisat. For det enkelte menneske betyder det, at

det har frihed til at vælge, ikke bare sin uddannelse og sin karriere, men også sine fællesskaber og normer. Identitetsdannelse bliver med andre ord et livslangt, eksistentielt projekt. Voksenalderen har overtaget det ufærdige og formbare, som tidligere var et kendetegn på ungdom, og samfundets forandringshast bevirker, at evnen til læring, aflæring, omlæring og livslang læring bliver en kernekompetence i det senmoderne.

Set i dette lys bliver identitetsarbejdet ensbetydende med at kunne skabe kontinuitet i sit livs fortælling (jf. Marie Monrads artikel). Kriterierne for den historie, der fortælles, er det, der

giver eksistentiel mening, og derfor bliver det afgørende at det, der vælges, kan fungere som fortolkningsramme for ens tilværelse. Det religiøse skal med andre ord legitimere sig som meningsfuldt, hvis det skal finde plads i den enkeltes identitetsprojekt. Dette er den virkelighed, som den kirkelige undervisning må forholde sig til.

Kirken tilbage til torvet

Den kirkelige voksenundervisning må med andre ord være parat til at tage udgangspunkt i de ændrede læringsforudsætninger, der er beskrevet ovenfor. Den må forholde sig til, at identitetsdannelse er et eksistentielt projekt, hvor det senmoderne menneske vælger ud fra, hvad der er personligt meningsfuldt. At autoritet ikke kan forudsættes, men må skabes i mødet. Og at det i

”

Hvis kirkens undervisning skal føre til læring, så er det med andre ord lige så vigtigt at vide noget om, hvem de voksne er, som undervisningen retter sig mod, som det er at vide noget om det, man vil have dem til at lære

sidste instans er det senmoderne menneske, der afgør, om kommunikationen er lykkedes.

Man kan også udtrykke det sådan, at hvor kirken har været vant til at kommunikere ovenfra, med udgangspunkt i dogmatikken og kirkehistorien, dér går det senmoderne menneske til de religiøse spørgsmål nedefra og spørger efter deres eksistentielle betydning.

Udfordringen til kirken bliver i denne situation at fungere som samtalepartner uden anden autoritet end vidnesbyrdet – og at gøre sit budskab gældende på en måde, der opleves som meningsfuldt.

Sindbilledet på den kirkelige undervisnings situation i det senmoderne bliver i denne sammenhæng ikke den statsautoriserede monopolreligion, men apostlen på torvet i Athen. Hvor den kristne tilværelsestolkning må gøre sig eksistentielt gældende mellem de andre "guder", og hvor kriteriet for gyldighed så at sige hentes nedefra, i den enkeltes liv. Hvor det afgørende er, om det, der siges, gør en forskel. Hvor autoritet ikke hentes udefra, men springer ud indefra, af troværdighed og mulighed for identifikation.

Voksenundervisning til tiden må turde tænke bevægelsen:

Ihukommende Paulus på Areopagos er de nye vilkår måske alligevel ikke så nye. Men de udfordrer den kirkelige undervisning til at gennemtænke sine mål, sit indhold og sine læreprocesser i forhold til mennesker, der har en helt anden tilgang til autoriteter og til identitet. Og at begynde dér.

Litteratur:

Lars Bo Kaspersen: *Anthony Giddens – introduktion til en samfundsteoretiker*. Hans Reitzels Forlag.

Anthony Giddens: *Modernitet og selvidentitet*. Hans Reitzels Forlag.

Per Fibæk Laursen: *Den autentiske lærer*. Gyldendals Lærebibliotek.

Hilde Hiim og Else Hippe: *Læring gennem oplevelse, forståelse og handling*. Gyldendal Undervisning.

Jens Rasmussen: *Socialisering og læring i det reflektive moderne*. Unge Pædagoger.

Peter Gundelach (red.): *Danskernes værdier 1981-1999*

Lars Qvortrup: *Det lærende samfund*. Gyldendal

Knud Illeris: *Læring*. Roskilde Universitetsforlag.

VIDEN

AUTORITET

POSITION

OBJEKTIVITET

UNIVERSEL

UNDERVISNING

INTELLEKTUEL

GUIDE

OPPEFRA

FORELÆSNING

VIDEN

KUNNEN

AUTENTICITET

PERSON

SUBJEKTIVITET

PARTIKULÆR

LÆRING

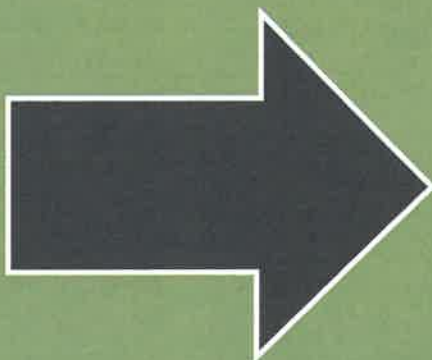
EMOTIONEL

REJSELEDSAGER

NEDEFRA

VIDNESBYRD

ERFARING

EXPLANATION

- et nyt grundlæggende kursus i kristendom

Den kirkelige voksenundervisning er hele kirkens ansvar, både den etablerede kirke og det frie kirkelige arbejde må tage opgaven op. Explanation er et nyt bud på et kristendomskursus for voksne. Det er et grundlæggende kristendomskursus, der er udviklet i et samarbejde mellem FDF og KFUM og KFUK i Danmark.

Baggrund og formål

En intern undersøgelse i KFUM og KFUK i Danmark foretaget i 2002, ang. 16-25-åriges viden om kristendom, afslørede store faktuelle huller og stor forståelsesmæssig usikkerhed.

KFUM og KFUK er en bred bevægelse. Vi har unge der er flasket op med kirke og kristendom, unge der er børn af Indre Mission og vi har unge med et meget lille kendskab til kirke og kristendom. Man kunne tro at der ville være en markant forskel på gruppernes viden. Det overraskende ved undersøgelsen var, at den forskel ikke var særlig markant. Og vi må altså konkludere at forældre, skole, kirke og vi i KFUM og KFUK og andre frie kirkelige børne- og ungdomsorganisationer, langt hen af vejen har svigtet vores unge i forhold til kristendomsundervisningen. Formålet med undersøgelsen var at finde ud

af, om der var behov for og lyst til et grundlæggende kursus i kristendom. Behovet var entydigt og kun 21,4% ville ikke prioritere et kristendomskursus i en eller anden form.

På den baggrund gik vi i gang med udviklingen af explanation. Undersøgelsen viste ikke noget helt entydigt billede af, i hvilken form man ønsker kurset og derfor har vi forsøgt at planlægge et så fleksibelt forløb som muligt. Ti moduler der kan afholdes på en-to weekend eller en aften om ugen i 2-3 måneder. Formen skal kunne tilpasses de lokale forhold, og er tænkt som både et internt og eksternt kursus. Kurset er et samarbejde mellem FDF og KFUM og KFUK, og udviklet af en gruppe teologer og lærere fra begge organisationer.

”
Explanation, som betyder ”forklaring” har ikke fået sit navn, fordi der kun er én forklaring på alting. Det er ikke hensigten at explanation skal give forklaringen

dommen. Explanation har til formål at give deltagerne en grundlæggende forståelse af det centrale i Kristendommen.

Explanation, som betyder ”forklaring” har ikke fået sit navn, fordi der kun er én forklaring på alting. Det er ikke hensigten at explanation skal give forklaringen. Kurset har fået sit navn, fordi det gerne skulle medvirke til en forklaring på hvad kristendom er – og måske endda en afklaring af, hvor man selv står i forhold til kristen-

Kursusprofil og indhold

Explanation er et kursus i kristendom for voksne der vil vide mere om kristendom, for voksne der vil udfordres og for voksne der har lyst til et forum hvor de kan diskutere spørgsmål om Gud, liv og tro.

Fagligt tages der udgangspunkt i centrale kristne begreber, som så danner udgangspunkt for eksistentielle spørgsmål, og ideen er at deltagerne gennem kurset skal få større kendskab til Bibelen, traditionen og et udblik til andre kirkesamfund end det lutherske.

Pædagogisk er der lagt vægt på at undgå for meget tavle undervisning og envejskommunikation, så der gøres brug af varierede undervisningsformer, som kreative aktiviteter, gruppeopgaver, individuelle udfordringer, billeder, film, salmer og musik. Der lægges desuden vægt på at alle deltagere får mulighed for at sætte ord på deres egen tro, og at der er tid og rum for dialog og debat, så der bliver lejlighed til individuel stillingtagen.

Materialet lægger op til at sproget i undervisningen er letforståeligt og støvsuget for indforståede kristne termer. Man skal kunne deltage i explanation uden andre forudsætninger, end lyst til at vide mere. Vi vil gerne at Explanation bliver et åbent forum, et eksperimentarium, hvor man kan prøve kræfter med kristendommen. Et sted, hvor man kan møde andre der også er interesserede i at lære mere om kristendommen, og hvor man kan spille bold op af kristne undervisere, der deler deres viden og tro med gruppen.

Kursets målgruppe

Vi har forsøgt ikke at lade os begrænse af en aldersmæssig målgruppe. Vi mener at materialet kan bruges

både i en ung gruppe og i en voksen gruppe. Det er et spørgsmål om underviserens tilpasning af materialet. Materialet er ikke velegnet til unge under 18 år – men vil fint kunne bruges sammen med midaldrende. Der vil være noget at hente, både for den der kommer uden anden forudsætning end lyst til at vide mere, og for den der er opvokset med kirke og kristendom, men som har lyst til at få en dybere forståelse. Ikke alene vil det være muligt at undervise en gruppe med blandede forudsætninger og forhold til tro, ud fra materialet. Vores erfaringer siger os, at det vil være en styrke, hvis gruppen har forskellig tilgang til kristendommen. Det giver en god dynamik og diskussion.

Kursusmaterialet

Materialet kan fås ved henvendelse til henholdsvis FDF eller KFUM og KFUK. Det er 10 moduler med udførlig undervisningsvejledning, deltagerark, supplerende ideer til aktiviteter, film, musik osv. I løbet af oktober vil det blive lagt ud på www.kfum-kfuk.dk og mod et engangsbeløb på 500 kr. gives der med et password adgang til alt materialet. På siden findes desuden ideer til afholdelse og mulighed for erfaringsudveksling. Siden vil blive opdateret jævnligt med supplerende ideer.

Kontakt

Vil du vide mere om Explanation eller tænker du på at starte det op i jeres sogn. Kontakt KFUM og KFUK i Danmark, Hanne Jul Jakobsen, hjj@kfum-kfuk.dk el. 86 99 88 89.

**Hvad sker der når vi dør?
Hvad er meningen med at vi er
her på jorden? Hvorfor skal man
tilgive? Hvad er Håb? Hvor er Gud?
Hvad kan Gud gøre for dig? Hvad er bøn?
Hvem har skrevet Bibelen? Hvordan kom det
onde ind i verden? Er Gud almægtig? Har mennesket
ingen fri vilje? Hvad vil det sige at tro? Hvorfor blev Gud
menneske? Er der nogle der går fortabt? Bliver alle mennesker
frelst? Hvorfor skulle Jesus dø på korset? Hvad er sammenhængen
mellem pinsebryg og Helligånd? Hvor langt skal man gå for at hjælpe ? Taler
Gud kun til kristne? Hvad sker der når et barn bliver døbt? Hvordan kan vi leve et liv
som kristne i en moderne og travl hverdag? Taler Gud kun til kristne? Ved mennesker med
andre religioner overhovedet noget om Gud? Hvad er vores baggrund? Hvad vil det sige at være kirke?
Hvordan ser en baplist ud? Hvem er katolikkerne? Hvem var Luther? Hvorfor skrev Grundtvig så mange salmer? Hvad sker
der når et barn bliver døbt? Hvilken sammenhæng er der mellem alterbord og spisebord? Hvilken betydning har nadveren for hverdagens
fastfærd muligheder? Hvordan går man? Hvordan kan vi leve et liv som kristne i en moderne og travl hverdag? Hvad er guds tjeneste og forkyndelse? Hvordan be r man?**

Explanation i overskrifter

Her kan du læse temaerne til de ti moduler,
og på den måde danne dig et overblik over, hvordan kurset er struktureret.

1. BIBELN: FAKTA OG FIKTION

Hvad er Bibelen for en bog? Hvordan finder man rundt i den? Hvem har skrevet den og hvorfor ser den ud, som den gør? Hvad kan vi overhovedet bruge Bibelen til i dag? Har den stadig autoritet? Er alting i Bibelen sandt? Vi sætter fokus på Bibelen, lærer om hvordan den er blevet til, og diskuterer hvordan den skal læses og forstås.

2. PARADIS EXIT

Blev jorden virkelig skabt på seks dage, og hvordan kom det onde ind i verden? Hører det til begrebet om Gud, at han er almægtig, og hvad betyder det? Hvis Gud er almægtig, har mennesket så ingen fri vilje? I Bibelen findes to beretninger om, hvordan Gud skabte verden, men hvad fortæller de os egentligt? Hvem er Gud? Og hvem er vi?

3. TROENS PARADOX

Hvad vil det sige at tro, og hvornår er det lige, man tror nok – og er det egentlig i orden at tvivle? Kan og skal man overhovedet definere tro? Hvad betyder nåde? Og hvor stort er vores ansvar? Er det at være skabt både en gave og en opgave? Om relationen mellem skaberen, skaberværket og vi mennesker som skabte.

4. JESUS: GUD OG MENNESKE

Det der adskiller kristendommen fra andre religioner, er at Gud blev menneske. Men hvad betyder det? Hvorfor blev Gud menneske? Hvorfor skulle han dø på korset? Hvad betyder det for os at han opstod fra de døde? Gør det en forskel? Hvem er Jesus? Hvordan er Gud? Om Jesus som forskel og som fortegn.

5. HVOR FRELST!

Er der nogle der går fortabt? Eller bliver alle mennesker frelst? Hvad betyder frelse? Og fortabelse? Er Dommедag katastrofe eller evangelium? Hvad sker der med os når vi dør? Hvorfor skulle Jesus dø på korset? Og hvad betyder det at kristne tror på opstandelsen? Frelsen er en central del af den kristne tro, men hvad er frelsens indhold egentligt? Og hvad er det vi skal frelses fra?

6. DIN ÅND!

Hvad er Helligånden? Hvad laver den? Hvor er den? Hvad skal vi bruge den til? Hvad er sammenhængen mellem Pinsebryg og Helligånd? Hvordan kan Gud være een og tre på samme tid? Hvorfor har vi en trosbekendelse? Og hvad tror du på? Hvordan lyder din trosbekendelse? Vi sætter fokus på Helligånden og Treenheden.

7. UDEN FOR MURENE

Har kristne en særlig opgave? Næstekærlighed er da okay, men hvor langt skal man gå for at hjælpe? Hvad skal vi stille op med dem, der har en anden religion end kristendommen? Er det nødvendigt at rende rundt nede i Afrika og fortælle om Gud? Taler Gud kun til kristne, og ved mennesker med andre religioner overhovedet noget om Gud? Om diakoni, mission og dialog.

8. FRA JERUSALEM TIL DEN DANSKE FOLKEKIRKE

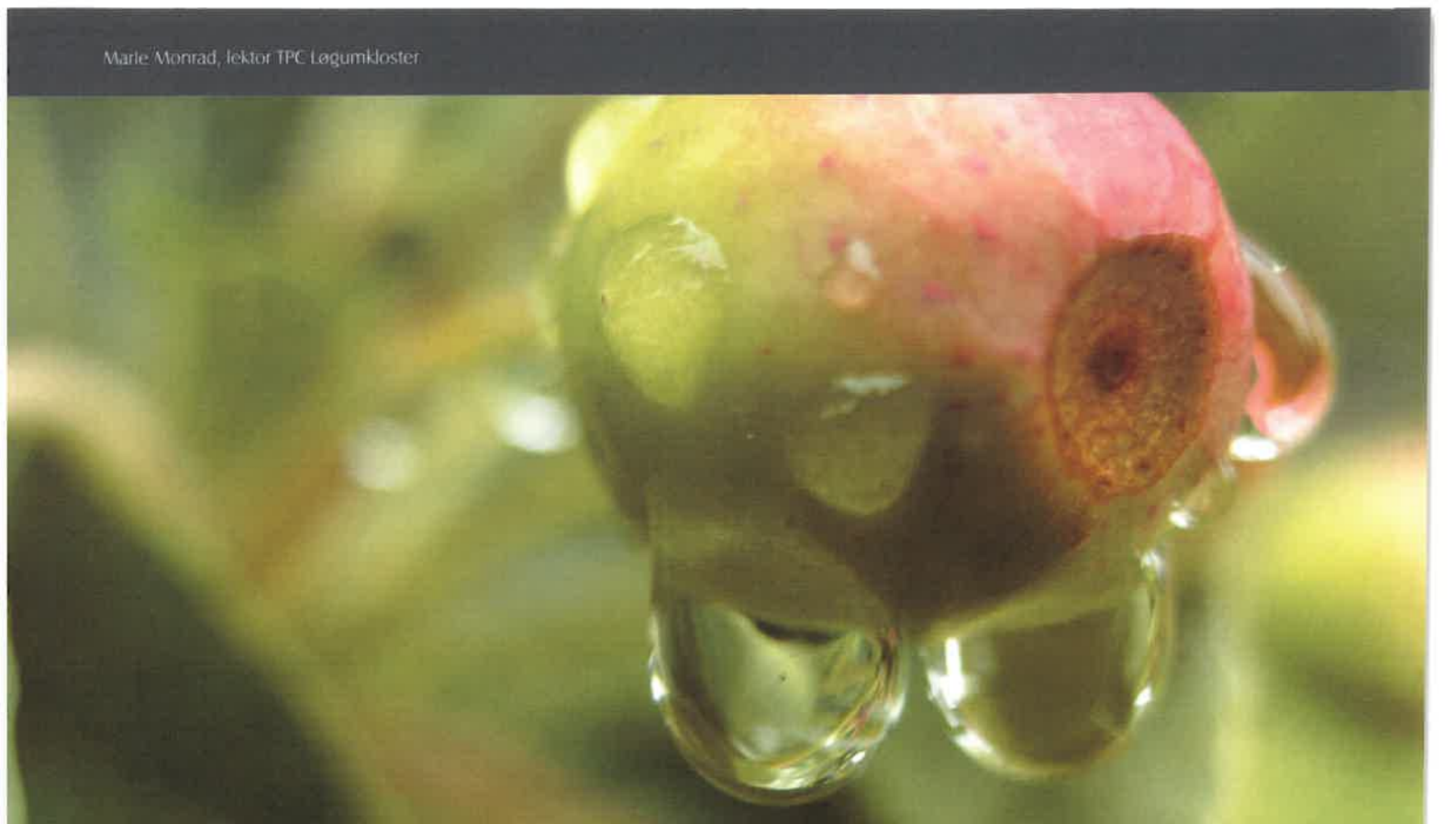
Vi tager livtag med kirkehistorien – hvad er vores baggrund, hvilke andre kirker er vi i familie med, og hvilke vigtige begivenheder bør vi kende til? Hvad mener vi egentlig når vi siger kirke – er det blot "den hvide oppe på bakken" eller er Kirken langt mere end det?

9. TEGN OG TILTALE

Hvad sker der egentlig, når et barn bliver døbt? Hvad med dem, der ikke er døbt? Hvad betyder dåben? Må alle gå til nadver, og hvad betyder det egentlig? Gør det en forskel? Hvordan kan man leve på noget, man ikke kan forstå? Vi sætter fokus på dåb og Nadver

10. HVORDAN GØR MAN?

Hvordan kan vi leve et liv som kristne i en moderne og travl hverdag? Er der en særlig kristen identitet? Er der nogen kristne ritualer, man kan bruge for sig selv og sammen med andre? Hvordan be'r man? Dette modul vil adskille sig fra de andre, ved at vi her både præsenterer forskellige former for praksis og giver dig mulighed for at afprøve forskellige former for bøn m.m.

Menneskelivet er underligt...

Om livsfortælling som tema for kirkelig voksenundervisning

Historiefortælling - storytelling – har gennem de sidste ti år været et af de nyeste hit indenfor organisations-tænkning og kommunikationslære. I forbindelse med medarbejderarrangementer har man på mange store virksomheder indført storytelling. Det sker i erkendelse af, at medarbejdernes trivsel og loyalitet overfor arbejdspladsen i høj grad afhænger af, hvorvidt de føler sig som en vigtig brik i organisationens grundfortælling. I forbindelse med omstruktureringer har det været vigtigt, at den enkelte medarbejders "historie om arbejdspladsen" tænkes med. Hvis vi flytter fokus fra erhvervslivet og ser på sundhedssektoren, vil man se samme tendens. Her gælder det en øget opmærksomhed på den enkelte patients historie, som bruges i forsøget på at finde frem til de behandlingsmetoder, som passer den enkelte patient bedst. Man ser patienten som et helt menneske og ikke blot en samling historier i en sygejournal. Også i folkeskolen vil man se en øget opmærksomhed på fortællingen – vel at mærke ikke kun historie og fortælling som litterære genrer eller Danmarkshistorie – men igen med fokus på den enkelte elev. Som et led i at ansvarliggøre den enkelte elev i sin egen læring og som en konsekvens af elevdifferentiering beder man den enkelte elev

skrive logbog eller portofolie gennem det meste af skoleforløbet. Tidligere på året hørte man endda politiske røster være fremme om, at portfoliobogen skulle danne udgangspunkt for en samtale med de studerende på de videregående uddannelser.

Kirkelig voksenundervisning

Men hvad har alle disse eksempler at gøre med kirkelig voksenundervisning? Efter min mening mange ting. For det første kommer vi ikke uden om, at det at undervise voksne medfører, at man har at gøre med mennesker, som kommer med hver deres livshistorie fuld af erfaringer af at leve og at lære (en skole for livet). I tidligere tiders pædagogik tilgodeså man måske ikke i så høj grad den enkelte, men med på den ene side en stigende individualisering og på den anden side globaliseringen kommer man ikke uden om dette længere. Jeg har krav på og brug for at *blive set* for at kunne lære noget! Indenfor kirkelige kredse kan man ryste på hovedet af dette eller gyse: Er det ikke et totalt knæfald for narcissisme og egocentrisme, vil mange spørge? Til det vil jeg svare, at *jo*; hvis fokus på den enkeltes livshi-

storie og erfaringer fører til selvkredsen og afstand fra fællesskabet, men *nej*; hvis man gennem den enkeltes fortælling kan flytte en eventuel selvkreds til fornemmelse for at være sat ind i en større historie; Guds historie med menneskene.

I kirken har vi et bud på, hvordan fællesskab og den fælles grundfortælling ser ud: Du er som døbt sat ind i en fælles historie ikke bare med andre mennesker, men også med den Gud, som blev menneske. Gud har valgt at dele ikke bare sit liv, sin lidelse og sin død med dig, men også sin opstandelse. Gud *ser* og *hører* dig, som du er, så du behøver ikke at forfalske din fortælling eller spille en rolle for ham. Livsfortælling vil altså indenfor en kristen tydningshorisont altid være en fortælling, som både indebærer, at *jeg fortæller* og at *jeg bliver fortalt*. Gennem mange år har man indenfor kirken kunnet fortælle dette ved at bruge eksempelfortællinger fx fra kirkehistorien. Her mødte man skikkelser, som tilhørerne mere eller mindre umiddelbart kunne identificere sig med. Det er da også en vej, som vi fortsat bør gå indenfor religionspædagogikken: Om noget søger mennesker i dag jo rollemodeller. Alligevel tror jeg ikke på, at dette skal være den eneste farbare vej. Traditionstabet gør, at vejen tilbage i historien for mange mennesker er blokeret. De kender ikke de kirkehistoriske hovedskikkelser, og

samfundsopbygningen dengang og nu er for forskellig. Der er forskel på at leve i et rent kristent samfund omkring 1500-tallet og et pluralistisk (også religiøst set) samfund i dag.

Nogle vil måske hævde, at situationen ikke er meget forskellig fra tiden efter 1. Verdenskrig. Her stod man overfor rasende omvæltninger og en knækket tro på menneskets vilje til positiv udvikling. Hvordan kunne oplyste mennesker rumme så meget ondskab, at de kunne begynde en så bestialsk krig? Dengang som nu løste man teologisk problemet ved at henvise til, at mennesket var skabt med nogle fællesmenneskelige grundvilkår som fx angst, skyld, tillid og undren. Når jeg er fortalende for livsfortælling som en mulig vej for voksenundervisningen, er det, fordi jeg mener, at fortællingen er en god vej til at forstå grundvilkårene. Og at tale om fællesmenneskelige grundvilkår giver stadig mening, selvom Sandheden med stort S er døende. Livsfortælling er en fænomenologisk tilgang til at tale om det, at vi alle er skabt af Gud og om Guds historie med mennesker. Til forskel fra prædikenens tiltale af den enkelte i monologform eller samtalens kredsen omkring et

emne, har livsfortælling det fortrin, at erfaringer og begivenheder kædes sammen i et forløb. Livsfortællingen kan skifte karakter og fokus gennem et livsforløb, men det vil altid fastholde fortælleren midt i den historie, hvor fortiden ikke kan gøres ugjort, og fremtiden stadig står åben. Handler fortiden fx om gerninger, hvor man har gjort sig skyldig i forhold til et andet menneske, vil fortællingens fremadrettede karakter kunne åbne for tilgivelsens mulighed. Men hvordan karakterisere livsfortællingen?

Livsfortælling

Livsfortællingen består af en række fortællinger om begivenheder, som tilsammen danner "fortællingen om mit liv". Hvis man ser på disse begivenheder som enkeltfortællinger, har de, ligesom fortællinger i øvrigt,

nogle aktører (i form af personer eller begreber) som forholder sig til hinanden og vil hinanden noget. Greimas' aktantmodel er en beskrivelse af denne "forholden sig til hinanden", som foregår henholdsvis på projektaksen, konfliktaksen og kommunikationsaksen. Men livsfortællingen adskiller sig fra enkeltfortællingerne ved at kæde disse sammen i et kronologisk forløb. En livsfortælling indeholder altid mindst to begivenheder,

som sættes i forhold til hinanden rent kronologisk. Det er ikke ligegyldigt, hvilken af de tre fortællinger, som kommer først: 1) Peter var ulykkelig, 2) Peter blev forelsket, 3) Peter blev gift. En ændret kronologi vil medføre en stor forskel i Peters liv! Endelig har livsfortællingen altid en mening. Denne mening kan både være skjult for fortælleren og modtageren (også hvis modtageren blot er én selv eller et stykke papir), men der har altid – bevidst eller ubevidst – været tale om en form for udvælgelse af historier. Ofte vil modtageren have indflydelse på udvælgelsen, fordi fortæller og modtager står i et magtforhold til hinanden. Og måske vil meningen endda først gå op for fortælleren, imens han/hun fortæller. Hvis fortællingen ikke har mening, er den ikke en fortælling men blot (tom) tale (...og det vil jeg slet ikke udelukke, at der er meget af i dag. Ligesom jeg gerne vil slå et slag for, at vi igen bliver bedre til at lytte efter meningen, når en anden fortæller). Jeg kunne nævne mange flere karakteristika på en livsfortælling, men lad mig her nøjes med de tre; altså 1) at livsfortællingen består af begivenheder, hvor aktører handler i forhold til hinanden, 2) at begivenhederne udspiller sig over et

— ” —
Livsfortælling er en
fænomenologisk tilgang
til det at tale om det, at
vi alle er skabte af Gud
og om Guds historie
med mennesker

kronologisk forløb og 3) at fortællingen altid har en mening, som dels kan være klar fra begyndelsen og dels kan blive klar gennem fortælleforløbet (eks. "...hvorfor fortæller jeg egentlig dette her...nå, jo det er fordi...").

Konkret arbejde med livsfortælling i kirkelig voksenundervisning

Hvordan forestiller jeg mig så det konkrete arbejde med at fortælle indenfor den kirkelige voksenundervisning? I det følgende vil jeg komme med tre bud på, hvordan man kan arbejde med livsfortællinger. Der findes mange andre (fx dramapædagogiske), men det overlader jeg til læserens kreativitet og boghylde at producere. Fælles for dem alle er, at der skal være plads til, at alle deltagerne kan komme til orde. Derfor arbejder man i mindre grupper.

I materialet til den svenske model om voksenkatekumenat (omtalt andetsteds i dette blad) findes et skema, som kan være til hjælp for at strukturere fortællingen. Skemaet indeholder rubrikker til at skrive, hvornår man har oplevet situationer af afgørende betydning for ens liv. Det kan være personer eller begivenheder, som har betydet noget for én, og hvordan man vil beskrive sit gudsbillede på det pågældende tidspunkt osv. Efter et nærmere afgrænset tidsrum (fx ½ time) til at udfylde skemaet individuelt, sætter man sig sammen med en person, som man dernæst fortæller til. Den anden person har alene som opgave at lytte opmærksomt og kun stille opklarende spørgsmål. Der er ikke tale om at vurdere eller tolke den andens historie eller handlinger. Dernæst bytter fortæller og den lyttende rolle, så man får lejlighed til at høre den andens fortælling. Ud fra en grundlæggende holdning om, at det at fortælle sit liv til en anden er at give en gave, kan man afslutningsvis takke hinanden for historierne. Dette kan ske de to imellem eller som ritual i form af en fælles bøn eller velsignelse. En variant af dette er at bede deltagerne fortælle om et menneske, som har været med til at præge ens forståelse af kristendommen. Det kan være en faster, som havde et bestemt bibelord hængende på væggen; en mormor, som tog én med i kirke eller andre, som "levede" kristendommen.

En anden måde at fortælle på indenfor kirkelig voksenundervisning foregår med 5-7 deltagere og en leder. Her beder man deltagerne (i en gruppe på 4-7 personer) vælge en bibelsk figur at identificere sig med, fremlægge dennes liv som det står skrevet i Bibelen og dernæst fortælle de historier fra eget liv, som har ført til, at man identificerer sig med den pågældende figur. Den bibelske historie og livsfortællingen smelter således sammen i en fælles fortælling. Metoden er brugt i konfirmationsforberedelse men vil også oplagt kunne benyttes til voksne.

En tredje tilgang til livsfortælling er at bede deltagerne (igen i en mindre gruppe – her kan man dog sagtens have flere grupper i gang på samme tid) fortælle med udgangspunkt i et tema. Jeg har selv med held bedt pædagogstuderende over en periode på 3-4 gange fortælle livshistorier med udgangspunkt i "Det gode liv". Det kom der mange spændende både historier og værdidiskussioner ud af! Er man til litterære indslag, kan man som optakt til dette fx bede deltagerne læse det første kapitel af Svend Åge Madsens "At fortælle menneskene" først. Her stilles spørgsmålet "Hvad er et menneske" netop med en fantasi og fortælleglæde, som kun kan virke inspirerende på deltagerne. Vil man have et bibelsk udgangspunkt, stiller fx salme 8 fra Salmernes Bog samme spørgsmål: "...hvad er da et menneske, at du husker på det, et menneskebarn, at du tager dig af det?"

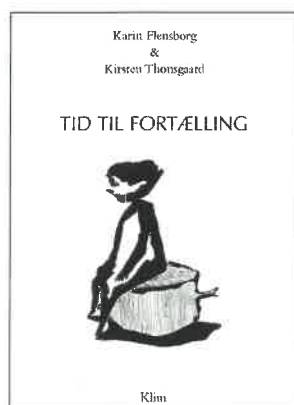
Afslutningsvis

Lad mig afslutningsvis endnu engang slå fast, at jeg mener, at kristendom er livstydning, og at livsfortællingen dermed bliver vigtig. Når fællesskaberne – også det kristne – ikke længere er selvfølgelige i folks bevidsthed, må de fortælles frem. Der kan være en befrielse i blot at høre den kristne grundfortælling fortalt, som det sker, hver gang vi er til gudstjeneste. Men for at det (sen)moderne menneske i gudstjenesten kan tage fællesskabet og sin del heri for givet, er det nødvendigt, at vi også har arenaer, hvor det selv kan komme til orde. Den kirkelige voksenundervisning er en af disse arenaer. Sammen med foredrag med efterfølgende diskussion, billedbrug, musik, (biblio)drama og andre æstetiske udtryksformer, ser jeg små grupper af livsfortællere som en del af dette mangfoldige spektrum af måder til kristen livstydning. Lader man folk fortælle – med udgangspunkt i et bestemt tema (skyld, tilgivelse, håb...) – så er jeg overbevist om, at der i ethvert menneskes historie vil forekomme situationer, hvor fornuften må vige for forundring, tak eller klage over det liv, som vi har fået givet af Gud. Grundtvig vidste dette, da han skrev følgende:

Menneskelivet er underligt,
Langt mer, end vi kan beskrive;
dog lysner det op fra slægt til slægt,
hvor mennesket holdes i live.

Mennesket er i Guds billede skabt
med levende ord på tunge,
og derfor kan han mellem træ'r og dyr
med guderne tale og sjunge.

Boganmeldelser I

Karin Flensborg og Kirsten Thonsgaard

Tid til fortælling

Forlaget Klim 2003

288 sider

I de senere år er der udgivet mange bøger om og med fortælling, men denne her kunne godt fortjene status af grundbog, opslagsbog og inspirationsbog på én gang. To dygtige fortællere har sat sig sammen for at give læserne viden, overblik og gode råd om fortællingens både lette og svære kunst.

Fortællinger er "kulturbærende", som forfatterne siger – tænk fx på bibelhistorie og danmarkshistorie. I fortællingerne henter vi materiale til vores identitet. Bogen er klart disponeret: først gennemgår forfatterne de forskellige fortællegenrer, myter, eventyr, fabler, vitser, skrøner, rim og remser osv. Derefter ser de på

fortællinger for børn og af børn. Så følger vi meget anskueligt bevægelsen fra tekst til mundtlig formidling og ser på den struktur, en god fortælling skal have. Der skal være en god begyndelse og slutning og et "plot" undervejs. Fortællerens udtryksmidler er næste emne. Hvordan forbereder du dig, bruger din krop og din stemme. Måske kan du bruge supplerende virkemidler som billeder og musik. Undervejs i bogen får vi gode eksempler og råd, alt sammen holdt i et klart og fængende sprog. Det er ikke et leksikon, vi har for os, men trænet fortællekunst, omsat til en meget levende tekst.

Det er klart, at en fortælling kræver selvtillid, og at fortælling for mere end én virker krævende på de fleste. Denne bog kan være med til at give frygtsomme fortællere mod på at komme i gang.

Det fine ved bogen, er at den ikke virker bedreviddende, men vækker til eftertanke.

Et eksempel: "Hvordan får man sluttet sin historie? En hovedregel er: Slutningen skal altid komme, før tilhørerne regner med det... En slutning skal være en tilfredsstillende afslutning, men den skal ikke give svar på alt. Tilhørerne skal selv have mulighed for at tænke. Men de skal ikke gætte gåder

og efterlades i forvirring om, hvad historien egentlig gik ud på. Der er to hovedtyper på slutninger: den lukkede og den åbne. Den lukkede slutning er den, vi kender fra eventyrene. Når historien er slut, er den virkelig slut... Den åbne slutning derimod overlader det til tilhørerne selv at drage konklusionen... Når I ...ved hvad den (historien) omtrent skal ende med, skal I have mod til at skære ind til benet og slutte konstant og præcist. Med en enkelt sætning eller bare ét ord. Og så ikke mere." (s. 226-227).

”
Denne bog kan være
med til at give frygt-
somme fortællere mod
på at komme i gang

Undervisning i livshjælp

Hvordan kan kirkens frivillige uddannes, så de kan støtte og ledsager mennesker, der overvejer selvmord eller har pårørende, der har begået selvmord

Kirkens frivillige arbejder blandt mennesker med et lille netværk, ensomme ældre og udsatte unge. Derfor er det nødvendigt, at de kan reagere, hvis de møder et menneske med selvmordstanker og sørge for den fornødne hjælp.

Også de efterladte efter et selvmord har brug for særlig opmærksomhed og støtte.

I 1998 udsendte Sundhedsstyrelsen en handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark. I handlingsplanen ses de frivillige som en ressource og der står:

Mange frivillige vil i deres arbejde komme i kontakt med selvmordstruede. Derfor er det vigtigt, at de frivillige trænes i at identificere selvmordstruede, rustes til at samtale med disse mennesker og på en betryggende måde kan lede dem videre og motivere dem for den yderligere hjælp, som den frivillige ikke kan tilbyde.

Handlingsplanen anbefaler derfor: *At frivillige, der arbejder inden for dette område har mulighed for at modtage supervision af relevant uddannede til denne opgave og tilbyde kurser og anden nødvendig undervisning.*

(Sundhedsstyrelsen August 1998. Forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark side 45 og 46)

På den baggrund vil det derfor være oplagt at holde en uddannelsesdag for kirkens frivillige om selvmordsforebyggelse og om omsorgen for de efterladte efter

selvmord. Uddannelsesdagen kan være intern eller holdes sammen med andre kirker i provstiet.

Forsøg med uddannelse

På Kirkefaglig Videreuddannelse fik vi efteråret 2003 penge via Center for Selvmordsforskning til selvmordsforebyggende undervisning. Vi brugte dem til et seminar over 2 dage. Her deltog dels vore egne studerende dels præster og sognemedhjælpere i de sogne, der udgør et netværk for uddannelsen. Også for uddannelsens lærere blev det noget af en læreproces. Vi fik arbejdet med vore egne holdninger, suppleret vores faktuelle viden og afprøvet vore tanker vedrørende voksenlæring. I håb om, at andre kan have glæde af det, vil jeg gerne dele nogle af de tanker vi gjorde os under tiltættelæggelsen og nogle erfaringer fra selve seminaret med jer. Derudover vil jeg supplere med ideer og materialer, der er kommet til efter vores seminar. Det blev gennemført i efteråret 2003.

Forskellige forudsætninger

I lighed med de frivillige i kirken havde vore deltagere meget forskellige forudsætninger. Efter præsentationsrunden blev jeg klar over, at flere end vi havde forudset havde egne og meget smertefulde erfaringer med selvmord blandt familie eller venner.

Det var derfor godt, at vi var flere undervisere til stede. Var man ikke selv på, kunne man iagttage, om nogen af deltagerne blev kede af det. Vi var også flere til at samtale i pauserne.

Mellem oplæggene var der samtaler i 3-mandsgrupper. Grupperne var forsøgt sammensat, så der var grupper med meget livlige og grupper med de mere stilfærdige. Formålet var at give udfordring til alle. De snakkesalige måtte skærpe deres argumenter for at komme til orde, og de stille kunne bedre komme frem med deres meninger, når de var blandt ligesindede.

I forbindelse med gruppearbejdet var der "tag selv kaffe", og bagefter gik underviserne rundt og fyldte kaffekopperne op. Uden at omklamre kunne vi på den måde give hver enkelt lidt opmærksomhed. Deltagerne gav bagefter udtryk for, at de havde oplevet kaffeserveringen som tiltrængt omsorg.

Undervisningens indhold og rammer

Vores målsætning var, at deltagerne skulle *tilegne sig viden, holdninger og færdigheder til forebyggelse af selvmord, og de skulle rustes, så de var særligt opmærksomme på sorgen hos efterladte.*

Programmet blev bygget op, så der først var oplæg og samtale om holdninger. Herefter var der en video, der skulle give fælles viden og fælles oplevelse. Over middag arbejdede vi med omsorgen for de pårørende. Næ-

ste dag handlede om den selvmordstruede. Hvordan opdage, samtale og handle.

Vi var i et ret stort lokale, så der var både plads til en biografopstilling til alt det fælles, småborde til 3-mandsgrupperne og et kaffe-tag-selv-bord.

Holdninger

Her var yderstandpunkterne:

"Det er en menneskeret at begå selvmord" og "Man skal så vidt muligt hindre folk i at begå selvmord".

Vi havde to mål med samtalen om holdninger: De frivillige skulle:

1. klargøre deres egen holdning – var de sammenfaldende med et af yderstandpunkterne eller et sted midt imellem?
2. argumentere for, at vi både på det personlig og samfundsmæssige plan har et kollektivt ansvar for at beskytte ethvert menneskes ret til et værdigt liv. At prioritere medmenneskeligheden højere end menneskets autonomi.

Undervejs i samtalen blev vi klar over, at det med holdninger var langt sværere end vi troede. Når man har mistet en nærstående ved selvmord, er der trøst i holdningen, at det er en menneskeret at bestemme over eget liv.

"Der er mange gode grunde til, at kirken i et samfund,
i forbindelse med det kollektive ansvar, vi har for de

eg har senere deltaget i en workshop, hvor vi arbejdede med holdninger til selvmord. Her blev alle deltagerne inviteret ud på gulvet. Vi fik nu valget mellem nogle etiske yderstandpunkter. Mente man det ene, skulle man gå til venstre. Mente man det andet, så var det højre side. Herefter blev nogle fra hver side bedt om at fortælle, hvorfor de havde placeret sig hvor de stod. Det løste op for samtale med dem i egen gruppe og hen over midten. Her reflekterede deltagerne og her opstod en frugtbar dialog.

I et nyt materiale med bog og video: "Når tavsheden taler" af Elene Fleischer og Gert Jessen er der i bogen et fint kapitel om mening og holdning.

Et fælles udgangspunkt for samtale

Videoen "Det tavse råb" handler om en seminarieklasser. Læreren oplever, at en af pigerne isolerer sig. Da han får talt med hende, viser det sig, at hun går med alvorlige selvmordstanker. Læreren får pludselig en viden, som han må handle på. Videoen rummer en række ekspertudsagn om selvmordsadfærd samt besøg på en afdeling, hvor unge, der har forsøgt selvmord, indlægges.

Vi så først videoen sammen. Den vil formidle meget stof på 20 minutter, så for at gøre læringen så optimal som muligt, skulle deltagerne efterfølgende diskutere dens indhold i tremandsgrupper og sammenholde egne erfaringer med filmens facts og fortælleforløb. Der var udformet nogle enkle spørgsmål, der skulle hjælpe med at strukturere samtalen.

Efter gruppearbejdet var der en kort opsamling og herefter blev videoen vist endnu engang. Gennem samtalerne i gruppe og plenum fik deltagerne nye vinkler og perspektiver, så anden gang så de filmen med en helt anden forforståelse. Målet med video, samtale og gentagelse af videoen var at give bedre mulighed for ny erkendelse og læring. Jeg tror det lykkedes – i det mindste fik vi en fælles videns- og oplevelsesplatform at gå videre fra.

Siden vi brugte filmen er der udarbejdet et flot undervisningsmateriale, der kan bruges i forbindelse med den. Her er mange gode oplysninger og pædagogiske anvisninger.

Materialet er let tilgængeligt på nettet under www.selv-mordsforebyggelse.dk. Du skal søge videre under *undervisning*.

Der findes andre gode materialer under undervisning bl.a. en video om ældre og selvmord. Den er lavet af Christian Grønning og hedder: "Når livet bliver for langt". Du kan købe videoen gennem Christian Grønning (tlf. 26 22 50 04 eller Christian@Groenning.nu) Det er også her du kan finde materialet: "Når tavsheden taler".

Sorgen efter selvmord

Eftermiddagen stod journalist Inger Anneberg for. Hun har skrevet den omfattende og meget roste bog: "Sorgen ved selvmord". Her kommer de efterladte efter selvmord selv til orde. I bogen - og også ved foredraget - præsenterer hun forskellige aspekter og vinkler ved selvmordsproblematikken, som den opleves af de efterladte og det øvrige netværk: psykologen, lægen, præsten og politiet.

Man kan fint bruge bogen til sin egen forberedelse, men vil man invitere Inger Anneberg til at holde foredrag, og det kan absolut anbefales, så findes hun på hjemmesiden for selvmordsforebyggelse.

Efter Inger Anneberg har skrevet sin bog er der sket det, at de efterladte har fundet hinanden og dannet en forening. Læs mere om den på www.efterladte.dk

Samtale med selvmordstruede

Vort seminar varede 2 dage, så på dag 2 vendte vi tilbage til omsorgen for den selvmordstruede. Hvordan fører vi en samtale og hvordan støtter og ledsager vi? Vi brugte en psykolog, der har megen erfaring med selvmordstruede og en skuespiller, der kender den kirkelige verden. De to skulle sammen gennemføre to rollespil.

Rollespil

Psykologen og skuespilleren havde på forhånd aftalt rammerne for rollespillene. Deltagerne sad som tre vægge i samtalelokalet. Det var en betingelse, at de var musestille. Psykologen modtog de to rollepersoner i sit "samtalerum" på samme måde, som hun normalt mod-

er præget af individualisme, ser sig selv som aktør
i selvmordstruede og de efterladte efter selvmord"

tager klienter. Samtalen gik herefter i gang. Der var ikke aftalt, hvordan den skulle udvikle sig.

Psykologen havde givet skuespilleren to cases, som han havde opbygget sine personer over: En fraskilt logofører, der har kørt to selvmordere over og nu selv er fristet til at tage sit eget liv. En alenefar med en skizofren søn sidst i 20-erne, der havde begået selvmord. Det viste sig i samtalens løb, at faderen også var selvmordstruet.

Det blev til to lange eksemplariske samtaler, en slags mesterlære, som deltagerne lærte meget af. Her lærte vi, hvor vigtig pausen er for den gode samtale. At man tør sidde stille sammen uden at sige noget, for det er der, det sker. Vi oplevede, at han efter pauserne åbnede en ny lille dør for psykologen, så samtalen kunne gå videre ud fra lidt ændrede forudsætninger. Samtalerne sluttede med, at psykologen satte en meget kort snor i rollepersonerne, og sikrede, at der var helt klare aftaler om det, der skulle ske i de nærmeste timer og dage.

Deltagerne erfarede, at det er vigtigt at vide, hvor man akut kan henvende sig, hvis man pludselig selv er den, der skal støtte og ledsage. Fakta-boksen med henvisningsmuligheder er hentet fra materialet til "Det tavse råb".

Vi havde fået en del penge til at forsøge nyt, så vi havde råd til at betale psykolog og skuespiller.

Psykologen kan erstattes af en erfaren præst, men skuespilleren kan jeg godt anbefale at bruge penge på. Fordi han skabte så levende og komplekse personer, blev det meget virkelighedsnært og lærerigt.

Vores skuespiller hedder Kjeld Høegh. Han bor Kancellivej 5, Bolbro, 5200 Odense V og kan nås på telefon 66 16 62 30.

I undervisningsvejledningen til "Det tavse råb" er der cases og vejledning til at deltagerne selv kan øve sig i rollespil. I en mesterlære skal man ikke blot se, hvordan andre gør, man skal også prøve selv.

Uddannelse med overførselsværdi

På Kirkefaglig Videreuddannelse vidste vi ikke så meget om selvmordsproblematikken, da vi første gang var til et seminar, der var arrangeret af Center for Selvmordsforebyggelse. Vi ved noget mere nu, hvor vi har arbejdet med at give det videre til vore studerende og de andre deltagere. Vi har oplevet at få kompetencer, der også har overførselsværdi til andet diakonalt samarbejde.

Netop nu udgives meget materialer om emnet. En god bog, der giver underviseren nyttig basisviden er: Bente Hjort Madsen m.fl.: Når selvmordet truer – livet til debat. Munksgaard 2003.

Kirken er noget særligt

Sammenlignet med andre frivilligarbejdspladser er kirken noget særligt. Her tør vi tale om liv og død. I salmer og evangelium er der ord til trøst. Her er ritual for tilgivelse, og her kan man alene eller i fællesskab bede til Gud om hjælp. Her er hvert enkelt menneskeliv værdifuldt. Der er mange gode grunde til, at kirken i et samfund, der er præget af individualisme, ser sig selv som aktør i forbindelse med det kollektive ansvar, vi har for de selvmordstruede og de efterladte efter selvmord.

Der er gode grunde til, at også kirkens frivillige rustes til at kunne hjælpe med denne opgave.

Fakta om...

Litteratur og videofilm

- Inger Anneberg: Sorgen ved selvmord. Høst og Søn. 2002
- Bente Hjort Madsen m.fl.: Når selvmordet truer. Munksgaard 2003
- Video: Christian Grønning: Når livet bliver for langt. Christian@Groenning.nu
- Bog og video: Elene Fleischer og Gert Jessen: Når tavsheden taler. info@gjconsult.com

Internet

- www.selvmordsforebyggelse.dk
- www.efterladte.dk

Boganmeldelser II

Thomas Willer og Søren Østergaard

Jeg tror på det hele – Gud, skæbnen og de syv bud

Et studie i danske unges forhold til tro, kirken og søgen efter mening

Unitas Forlag 2004

184 sider

Søren Østergaard er kendt fra de to bøger "Teenagere og tro" og fra "Generation Search", som han har forfattet sammen med denne bogs medforfatter Thomas Willer. "Jeg tror på det hele" præsenterer en undersøgelse blandt 18-24 årige og giver et flot overblik over de tendenser, undersøgelsen afdækker. Forfatterne holder sig ikke tilbage fra at benytte deres materiale meget konkret ved at stille kirken op over for 14 kontante udfordringer. Kirken skal kort sagt være lyttende og risikovillig. I bogen er der udblik til den nyeste litteratur om samfundet og om kirkens rolle blandt unge. Vi hører om den "flydende modernitet" og om kirkelighedens rolle og muligheder i den. De unges svar på undersøgelsens spørgsmål præsenteres med smarte overskrifter ("Når St. Antonius hjælper med at finde buskortet – om åndelige oplevelser" og den slags), men tag ikke fejl: der er viden og vid i de meget præcise afsnit, der hele tiden opsummerer, hvad vi så kan få ud af det her, og siger, hvor vi nu er henne. Der gives også nogle forslag undervejs til overvejelse eller diskussion, så læseren eller læserne kan tænke med og tænke videre. Forfatterne har frikirkebaggrund, og de unge, som deres undersøgelse er foretaget mellem, tilhører en række danske frikirker. Det er ikke repræsentativt, hvis man

skal karakterisere unge i Danmark som sådan. Langt de fleste af dem tilhører jo folkekirken. Det er naturligvis bogens svaghed, som forfatterne selv indrømmer (s. 12). Men når man læser bogen, virker dens karakteristik af de unges holdninger og livsformer ganske velkendte. Den rammer nok ikke meget ved siden af den folkekirkelige virkelighed. Og selv om folkekirken kan påberåbe sig en bred berøringsflade og en ældgammel kirkelig tradition, er der ingen tvivl om, at præster og menigheder kunne have noget af at lytte til bogens analyser og anbefalinger.

Så med disse forbehold må bogen anbefales som et vel-dokumenteret og visionært stykke arbejde, der bygger bro mellem teoretisk og konkret viden om vores tid OG de udfordringer, som præster og menigheder må tage op. Kirken har noget at byde på: en god historie, et fristed, et fællesskab, et center for spiritualitet og meget mere, som forfatterne siger s. 173-174.

Og så skal man endelig huske på, at bogens indsigter og gode forslag også er relevante for andre aldersgrupper – fx konfirmander, mini-konfirmander og voksne. Vi lever alle i den samme "flydende modernitet"!

Kristuskransen i Avedøre Kirke

Åh, Gud hør min bøn
Åh, Gud hør min bøn:
Hør mit råb, giv mig svar.
Åh, Gud hør min bøn
Åh, Gud hør min bøn:
Kom til mig, vær mig nær!
Jacques Berthier, Taize

Lige fra den første gang jeg fik lagt en Kristuskrans i mine hænder af sognepræst Nynne Lange Reddersen, kunne jeg mærke, at den lå godt. Faktisk blev den anledning til, at mit eget bønsliv fik nye og langt dybere dimensioner.

Kransens kønne farver tiltalte mig æstetisk og jeg kunne mærke, at her fik jeg åndelig vejledning på et solidt kristent grundlag af kransens skaber den svenske biskop Martin Lønnebo. Jeg tog chancen og bragte kransen med til vores morgenandagt, som er hver tirsdag fra kl. 9,15 til 9,30. Her mødes en ca. 30 mennesker ved lysgloben i kirkerummet til en samling omkring et par salmer, lidt læsning fra bibelen, en kort refleksion over teksten ved en af kirkens præster og lystænding, hvor den enkelte kan tænde lys med en bøn, som enten kan siges højt eller tænkes indeni.

Der er gratis kaffe og rundstykker bagefter. Jeg fortalte kort om kransens tilblivelse og skaber, og gennemgik perlerne med blot et par bemærkninger til

hver af de 12 farvede perler og betydningen af de 6 stilhedesperler.

Over kaffen blev det klart for mig, at interessen var vakt, menigheden havde lyst til at lære og høre meget mere om den lille smukke krans.

Nogle uger senere også ved morgenandagten trak en ældre kvinde, Anne-Marie Jacobsen, mig lidt til side, da vi havde drukket kaffen, og sagde, at hun meget gerne ville prøve at skaffe perler i de rigtige farver fra forskellige billigmarkeder, klippe aflagte perlekranse både af sine egne og andre kvinders itu, selv male store træperler gulfavede til Gudsperlerne, og på denne måde skabe en hel kasse fuld af ensartede Kristuskranse, som godt nok ville få et udseende a la Avedøre Kirke, men som hun forsikrede med en egen skønhed.

Meningen var, at jeg således kunne lave nogle særgudstjenester med Kristuskransen i centrum. Vi kunne tilbyde folk, der havde lyst til at deltage i en sådan gudstjeneste, at låne vores krans eller købe den for 20,00 kr.

Overskuddet ved salget af kransene kunne gå til det kvindeprojekt i Tanzania i landsbyen Karagwe, som Avedøre Kirke støtter særligt. Man kunne naturligvis også medbringe sin egen Kristuskrans, hvis man var så heldig allerede at have sådan en.

Sammen med organist Wents Reinbergs planlagde vi tre særgudstjenester i vinterhalvåret og for at udnytte skumringsmørket skulle de begynde kl.16.00.

Det kunne jo ikke nytte noget, at folk også skulle holde en salmebog i hånden, så salmeteksterne blev smækket op på et lærred ved hjælp af power-point program i computeren.

Vi besluttede at jeg ikke skulle stå ved alteret men midt på gulvet med et par nodestativer foran mig til manuskriptet, at organisten kun skulle benytte klaveret og at dette skulle trækkes frem ved siden af præsten, så præst og organist dannede en enhed sammen midt på vores forholdsvis brede kirke gulv.

Liturgien skulle være den samme ved alle tre gudstjenester, blot skulle den første fungere som en egentlig introduktion til kransen, den næste skulle sætte fokus på den blå glædesperle (bekymringsløshedens perle), og den sidste skulle sætte fokus på den hvide opstandelsesperle.

Alle perler blev dog gennemgået hver gang og man kunne deltage i hver enkelt gudstjeneste hver for sig uden forudsætninger.

Liturgi

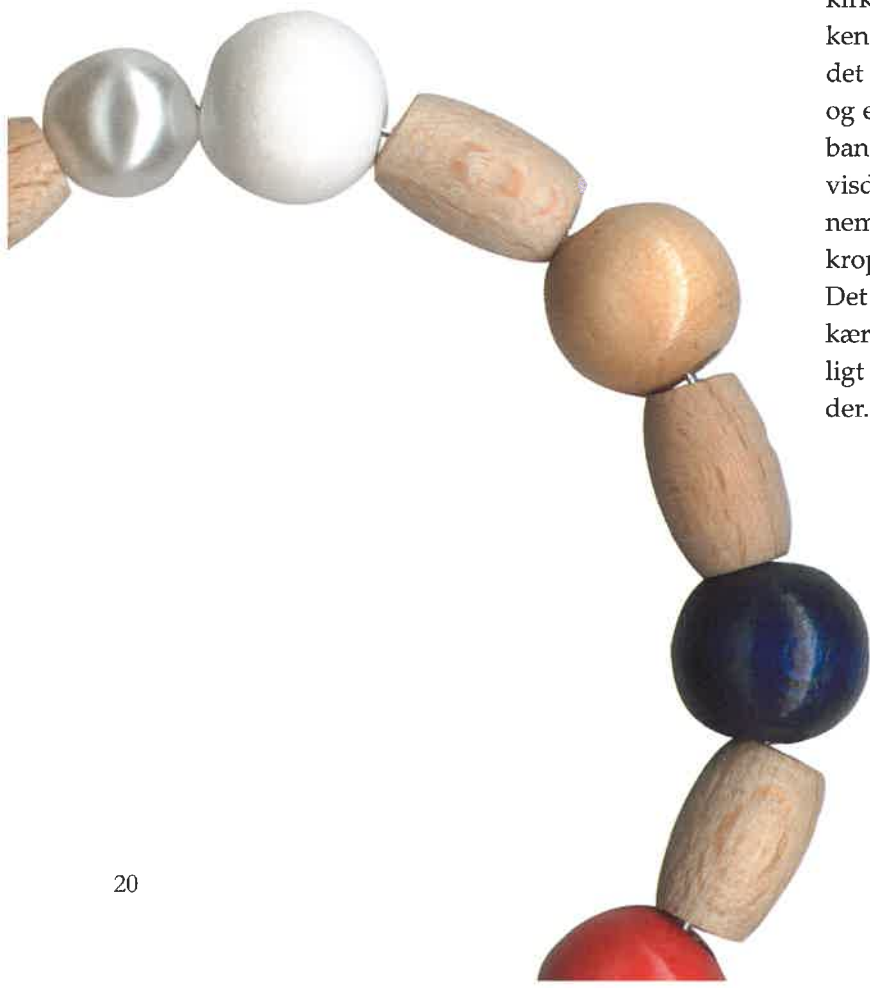
- Velkomst og refleksion over tema.
- Salme.
- Gennemgang af perlerne.
Efter hver enkelt perle synges verset:
Åh, Gud hør min bøn to gange.
- Stilhedsperlerne introduceres med en åndedrætsøvelse: På indåndingen forestiller du dig, at du trækker nytlivsmod ind i kroppen, og på udåndingen puster du dine bekymringer ud.
- Stilhed.
- Midt i forløbet spiller organist Wents Reinbergs et dejligt stykke musik.
- Salme.

Kristuskransen fortæller noget om, hvad det er for et kredsløb, vi som kristne mennesker er blevet sat ind i, da vi blev døbt.

Kransen illustrerer både den sammenhæng vi har lov at tænke os ind i, finde styrke i, samtale med Gud om, og handle ud fra i vores liv, og så rummer den faktisk også kirkeårets gang, ligesom Fader Vørs bønner og Trosbekendelsen kan lægges ind i den. I vores omgang med det åndelige skal vi ikke være bange for det barnlige og enkle, for der findes glæden tit og vi skal ikke være bange for det gamle og velkendte, for der findes megen visdom. Tillad dig i en lille times tid, som en fuld gennemgang af Kristuskransen ofte vil tage, at betragte din krop som dit tempel.

Det er mit håb med gennemgangen af kransen, at Guds kærlige nærvær kan opleves som noget helt selvfølgeligt og naturligt, og som du kan have tillid til altid er der.

Gud, du er grænseløs
Du er nær
Du er lys
Og jeg er din

Kirkelig voksenundervisning

uden mål – og med

Den altovervejende kirkelige voksenundervisning bygger på den grundtvigske højskoleundervisningstradition, hvis hensigt er bevidstgørelse om det folkelige fællesskab og livsoplysning til duelliggørelse i forhold til menneskelivet, som en klangbund for den kristelige tilegnelse. Ligesom kristendommen må virkeliggøres i et menneskeligt fællesskab, er en kirkelig højskoleundervisning afhængig af en given folkelig sammenhæng. Højskoleundervisning kan som livsoplysning kun stå sin prøve i virkeligheden, og skal den have med liv og ånd at gøre, må den foregå i frihed, eftersom liv og åndelige forhold som sandhed og kærlighed hverken kan pådattes eller påtvinges.

Folkelig og kirkelig baggrund

Man kan overveje, om ovenstående grundtvigske slagord for den folkekirkelige højskoleundervisning kan bestå virkelighedens prøve eller modsiger den, Sat på spidsen:

A. *Folkekirkens udgangspunkt er påstanden om, at enhver døbt er kristen.* Men for de døbte er kristen noget, man vælger at blive og ikke vil pådattes af kirken. Folkekirken appellerer også selv til det personlige valg, f.eks. konfirmandens "ja" til at ville bekræftes i den kristne tro.

B. *Folkekirkens forkyndelse og undervisning kommer med et vedkommende, afgørende og livsbefordrende budskab.* Men for de fleste mennesker virker kirkens budskab anmassende, uvedkommende og uvæsentligt, bortset fra de afgrænsede situationer, hvor de vælger at bruge kirkens serviceydelser.

C. *Kristendommen - og folkekirkens højskoleundervisning - har brug for et menneskeligt fællesskab at virkeliggøres i.* Det er dog ikke længere den folkelige sammenhæng, der afgør, om noget er virkelighedsnært, vedkommende og sandt, men det individuelle valg.

D. *Det er menigheden, i åben vekselvirkning med omverdenen, og ikke kirken i sig selv, der (inde)bærer de troendes fællesskab.* Men folkekirkens gudstjeneste og undervisning opretholdes af et næsten klosterlignende fællesskab, der både gør folk nødvendige for kirkens liv og folkekirken og den kirkelige højskoleundervisning så uforpligtende, at det må overvejes, om den er et åndeligt fællesskab, eftersom ånd forpligter.

E. *Gudstjenesten er kristendommens mest almene, åbne og centrale udtryk, hvor enhver har adgang og kan få noget ud af at være med.* Alligevel er gudstjenesten fremmed og fremmedgørende for de uindviede, og f.eks. de gudstjenestefremmede dåbsfamilier ghettoiseres

i særlige dåbsgudstjenester udenfor de indviedes højmesse, angiveligt for at gøre det mere vedkommende for dem.

Tre muligheder

Ovenstående splittelse mellem påstand og virkelighed er ikke en god baggrund for en kirkelig højskoleundervisning, der skal stå sin prøve i virkeligheden. De oprindelige grundtvigske hensigter tabes på gulvet: Livsoplysning bliver til interessante emner, fællesskabet til en klub, hvor de samme mennesker mødes hele tiden, og friheden til uforpligtethed. Måske er folkekirkens højskoleundervisning lige så stille gledet fra det grundtvigske til det senmoderne og blevet et interessefællesskab mellem indforståede individer, der har valgt dette "livssystem" at identificere sig med, uforpligtet overfor andet end sig selv og sin egen opretholdelse. Det fordrer en revision af den kirkelige voksenundervisnings højskoleinerti:

1. Nok må den kirkelige højskoleundervisning fortsætte, dels fordi den har meget for sig, og dens grundtanke også er et grundelement i dansk forståelse af menneske og samfund; dels fordi folkekirken i sit forhold til folk, stat og kirke er grundlæggende bestemt, både i holdning og struktur, af de grundtvigske tanker om det folkelige (om end i mindre grad af Grundtvigs kirkelige forståelse).
2. Alternativt må kirkens undervisning nærme sig det frikirkelige, hvor det enkelte medlems forpligtelse, tilstedeværelse og deltagelse er nødvendig for kirkens opretholdelse. Og kirken til gengæld giver medlemmet både en personlig identitet som delagtig og et naturligt fællesskab at virkeliggøre sin kristendom i, ligesom den hjælper til indsigt, forståelse og fortrolighed i forhold til kirkens funktion.
3. Eller folkekirkens undervisning kan gå mellem I og II og lade kirkens påstande om at være kristen, relevans, gudstjeneste osv. indgå i samspil med virkeligheden. I så fald må:
 - a. den døbte gives mulighed for at erfare, hvad det vil sige at være kristen.
 - b. ethvert menneskes erfaring og horisont accepteres som legitim tilgang til budskabet, og undervisningen må være lige så kompleks og mangfoldig som folks tilgang.
 - c. kirken selv etablere det fællesskab, der skal til for kristendommens relevans og virkeliggørelse.
 - d. undervisningen pege hen på menighedens forpligtende fællesskab og myndiggøre menighe-

den til at være en nødvendig del af kirkens opretholdelse.

- e. kirkens undervisning indgå i vekselvirkning med gudstjenesten og bidrage til indføring i den.

Andre måder

I de nordiske søsterkirker har man i en årrække drevet den såkaldte voksenkatekumenatundervisning, der på flere punkter imødekommer en virkelighedsnær kirkelig undervisning. Katekumenatet var oprindeligt den dåbsoplæring, som de religiøst søgende fik i oldkirken, hvor de gradvist blev indført i gudstjenestens fællesskab indtil den endelige optagelse ved dåben. Efter 2. Vatikanerkoncil genoptog den katolske kirke denne undervisningsform, som har været inspirationskilde for katekumenatet i Sverige, hvor der for tiden undervises i ca. 200 forsamlinger - efter en meget frikirkelig model, der ikke uden videre lader sig omsætte til danske forhold.

1. Udgangspunktet for voksenkatekumenatet er, at et religiøst søgende menneske henvender sig til kirken for at blive delagtig i troen og det kristne fællesskab og ikke for at få undervisning i interessante emner. Den kristne tro forudsætter altid et kald fra Gud, og dette kald må katekumenatundervisningen give den søgende mulighed for at svare på.
2. Tro er en erfaring i tilknytning til den enkeltes liv og person, og derfor må katekumenatet give plads for den søgendes personlige erfaringer og tilskyndelser som tilknytningspunkt for den viden, indsigt og forståelse, undervisningen byder på.
3. Tro er altid personligt formidlet, og kristendommen virkeliggøres mellem personer i et ligeværdigt fællesskab, som kirken må etablere. Katekumenatundervisningen foregår derfor i et samspil mellem den søgende, en ledsagende person fra menigheden og i et overskueligt gruppe-fællesskab at være forpligtet på.
4. Den søgende må have mulighed for at træde frem i menighedens fællesskab og tilkendegive sit ønske om at være med, efterhånden som det bliver relevant og nødvendigt.
5. Indføring i kristendom er en vandring på troens vej, og derfor må katekumenatet tilbyde rituelle markeringer i gudstjenstlig sammenhæng, hvormed den søgende sammen med menigheden kan tilkende-

give, hvor han er, og hvad han vil - ligesom i menneskers øvrige livsforløb.

Voksenkatekumenatet

Katekumenatsundervisningen foregår over 1-1½ år i en gruppe på 5-10 personer, ledet af en lægmand, der selv har gennemgået forløbet. Hver tilmeldt eller religiøst søgende får en ledsager fra menigheden at følges med undervejs, normalt en person, der har gennemgået katekumenatet. Man mødes ugentligt eller hver 14. dag. Deltagelse i forløbet og de forskellige gudstjenstlige markeringer er frivillig, men så længe man er med, er man forpligtet på gruppen og sin ledsager.

Gruppelederen har til opgave at skabe en god ydre og indre atmosfære ved servering, brug af fx et bord i midten med varierende symboler og andre konkrete samlingspunkter for undervisningen, musik, tid til ordentlige og forskellige samværsformer, samtale, erfaring og fælles vækst.

Ledsageren skal deltage i forløbet i samme omfang som den søgende og stå til rådighed med samtale, samvær og ledsagelse i det omfang, der er behov og ressourcer til det.

Præsten henviser søgende til en gruppe, rådgiver lederen, står til rådighed for sjælesørgiske samtaler og leder forløbets gudstjenester, men er i øvrigt ikke involveret i undervisningen.

Man taler om, at ledsager og søgende begiver sig ud på en fælles rejse i troens verden, hvor retningen og forløbet ikke er givet, men der er forskellige milepæle (gudstjenstlige markeringer) undervejs, som den søgende kan deltage i efter ønske – alt sammen overordnet betinget af forholdet til Jesus Kristus.

Undervisningen begynder med en velkomstdel, der tager afsæt i deltagernes egen erfaringsverden: Hvem er jeg? Jeg og livet? Meningen? Lykke?, og der gøres forberedelse til velkomstgudstjenesten.

I en velkomstgudstjeneste præsenteres deltagerne for den øvrige menighed, der bedes for dem og de får en symbolsk gave (lys, bibel el. lign.).

Efter velkomsten indledes en kirkelig undervisning med spørgsmål om liv og tro: Hvem er Gud? Gud og Jesus? Hvordan forstå Jesus? Hvad er synd? Hvad gør ondskab ved mig? Hvorfor bede? – alt sammen i samspil mellem kristelig formidling, personlig erfaring og sansning (symboler og lignende), andagt, og ikke mindst samvær mellem ledsager og søgende undervejs, også til gudstjeneste.

Undervejs tilbydes en kaldelsesgudstjeneste. Deltagerne forberedes til sammen med menigheden at bekræfte

at ville være Jesu disciple på troens vej, og de "får" trosbekendelsen ved gudstjenesten.

Herefter fortsætter forløbet med fordybelse i Jesushistorien og dens betydning, Helligånden og forståelsen af kirkens sakramenter. Det sker også som en forberedelse til en bekræftelsesgudstjeneste, hvor deltagerne får mulighed for sammen med menighedens at bekræfte deres dåbs pagt eller lade sig konfirmere, hvis de er døbt, og hvis ikke, at lade sig døbe.

Forløbet afsluttes med forberedelse til at vælge hver sin vej, ud af gruppen, til tjeneste i samfundet, eller videre ind i menigheden til tjeneste dér. Denne afslutning markeres ved en sendel-sesgudstjeneste, nogle steder forestået af biskoppen, hvor deltagerne får mulighed for at tilken-degive, hvad de vil bruge det katekumenat til, som har ført dem et sted hen.

Overvejelse

Voksenkatekumenatet i de nordiske søsterkirker tilbyder en undervisning, der på en naturlig måde integrerer undervisning, gudstjeneste, det personlige, erfaring, relevans, valg, fællesskab, forpligtelse, opgave og andre forhold, som den folkekirkelige højskoleundervisning savner. Det har i Sverige medført en kirkelig opfattelse og tilgang, der er meget frikirkeorienteret og vanskeligt forenelig med folkekirkens ikke særligt fromme majoritet. Men det bør overvejes, om katekumenatet kan inspirere til at lade erfarings- og fællesskabstilgangen få samme indpas i den kirkelige undervisning, som den er ved at få i gudstjenestelivet med meditationsgudstjenester og pilgrimsvandring. I hvert fald vil kirkens undervisning og gudstjenesteliv have godt af at nærme sig hinanden, og Grundtvigs kirkelige anskuelse kunne ad katekumenatsvejen måske tilmed blive et korrektiv til den bevidstløse højskoleundervisning i folkekirken.

Information om katekumenatet i den svenske kirke på www.katekumenat.com

Undervisningsmaterialet "Vägens gemenskap" på forlaget www.argument.se

Rapport om katekumenatsundervisning i Göteborg Stift gratis på www.svenskakyrkan.se/goteborgsstift

Uddybende overvejelser om forholdet mellem nutidig religiøs søgen og kirkelig højskoleundervisning i min artikel "Ånd og forpligtelse" i Kritisk Forum for Praktisk Teologi 2004/96 - www.rpc.dk

Ny inspiration til undervisningen fra Aros Underviser

Herre hør vor bøn

Når man lader børn og unge lytte til teksterne i Det gamle Testamente og Det nye Testamente, får de ofte ikke så meget mening ud af det. Men de enkelte ord i teksterne kan de godt forbinde noget med. Derfor har den tyske religionspædagog Ingo Baldermann skabt en pædagogisk metode, hvor man begynder med ordene og gennem associationer og sproganalyse arbejder sig frem til en mening.

At forstå er tæt knyttet sammen med at kunne sætte ord på, så man kan udtrykke sine erfaringer, følelser og meninger i samtale med andre. Den ydre sprogfærdighed hænger sammen med den indre forståelse.

Denne sproglige metode til trænge ind til ordenes mening, har forfatterne til denne bog ikke bare læst og forstået. De har også forstået at anvende den. Og det er imponerende, når en så kendt bøn som Fadervor, kan åbnes for nye erkendelser. Det er hvad forfatterne formår.

Bogen rummer desuden en beskrivelse af den pædagogiske metode, en introduktion til Baldermanns pædagogik samt et kapitel af Ingo Baldermann. Bogen afspejler tillige forfatterens inspirerende samspil med hinanden og med Baldermann.

Bogen er suppleret med en hjemmeside, hvor der er plads til at komme med erfaringer om bogen og om Baldermanns særlige pædagogik.

Ved køb af bogen medfølger kopieringret til opgavearkene.

Forfatterne er Niels Andersson, pædagogisk konsulent, Christiane Gammeltoft-Hansen, sognepræst ved Herstedvester Kirke og religionspædagogisk konsulent i Helsingør Stift, Bodil Olesen, sognepræst ved Hornbæk Kirke, og Birgitte Thyssen, sognepræst ved Mørkhøj Kirke.

Aros Forlag
Peter Bangs Vej 1D
2000 Frederiksberg
T +45 36 44 45 80
F +45 38 11 64 81

www.arosforlag.dk
info@arosforlag.dk

Fakta om bogen

Herre hør vor bøn

Forfattere:
Niels Andersson, Birgitte Thyssen,
Christiane Gammeltoft-Hansen og
Bodil Olesen

Vejledende pris: 298,- kr.

Format: 190 x 260 mm
93 sider